

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātā iegūtu prasmju un kvalifikāciju validācija – pilsoniskās sabiedrības praktiskais ieguldījums”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2016/C 013/09)

Ziņotājs: Pavel TRANTINA

Līdzziņotāja: Marie ZVOLSKÁ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2015. gada 22. janvārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātā iegūtu prasmju un kvalifikāciju validācija – pilsoniskās sabiedrības praktiskais ieguldījums”

(pašiniciatīvas atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2015. gada 17. jūnijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 510. plenārajā sesijā, kas notika 2015. gada 16. un 17. septembrī (2015. gada 16. septembra sēdē), ar 212 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK ir pārliecināta, ka ir jāuzsver neformālās mācīšanās procesā gūto rezultātu apzināšana, reģistrācija un novērtējums, t. i., šie rezultāti ir pilnīgāk jāizmanto, un tas ir jādara iespējami salīdzināmā veidā, kas būtu saprotams visām ieinteresētajām pusēm, jo īpaši darba devējiem un izglītības iestādēm.

1.2. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma grupas un kvalifikācijas pakāpes ir iespēja saņemt neformālās un ikdienējās mācīšanās procesā gūto zināšanu validāciju. Šajā nolūkā var būt nepieciešams neformālās izglītības nodrošinātāju, valsts sektora un citu ieinteresēto pušu kopīgs papildu darbs, jo īpaši finansējuma un validācijas jautājumos.

1.3. EESK aicina atbalstīt visas ieinteresētās puses, jo īpaši sociālos partnerus un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai tās apzinātos priekšrocības, ko dod šāda validācija, un tās varētu aktīvi piedalīties dalībvalstu kvalifikācijas programmu pielāgošanā un profesionālo kvalifikāciju noteikšanā.

1.4. Ir ļoti svarīgi sniegt iedzīvotājiem atbilstošu informāciju par prasmju validācijas priekšrocībām, iespējām un mehānismiem. EESK iesaka dalībvalstīm paplašināt to iestāžu loku, kuras sniedz šāda veida norādījumus un padomus, un šajā nolūkā jo īpaši iesaistīt nodarbinātības dienestus, kā arī jauniešu informācijas centrus, formālās izglītības iestādes, darba devējus, arodbiedrību organizācijas, karjeras izvēles konsultāciju centrus, jauniešu organizācijas, sieviešu organizācijas, migrantu un personu ar invaliditāti atbalsta organizācijas, kā arī valsts iestādes.

1.5. Svarīgs priekšnosacījums ir kvalitatīvs valsts līmeņa tiesiskais regulējums, kas garantētu formālās izglītības procesā un neformālās un ikdienējās mācīšanās procesā iegūto sertifikātu līdzvērtību. Šī nepieciešamība nosaka ļoti augstas prasības attiecībā uz validēšanas procedūru kvalitāti, kas ir jāatbalsta arī finansiāli, piemēram, no Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem.

1.6. EESK aicina izglītības iestādes, jo īpaši profesionālās vidējās izglītības iestādes un augstskolas vairāk atbalstīt neformālā veidā gūto prasmju un zināšanu validāciju. Šajā nolūkā ES ir vairāki labas prakses piemēri, kas būtu jāizpilda.

1.7. EESK ir pārliecināta, ka darba koplīguma slēgšanas sarunām un sociālajam dialogam starp arodbiedrībām un darba devējiem var būt ļoti nozīmīga loma neformālās izglītības un mūžizglītības validācijas procesā. Tādā veidā ir jāstrādā pie neformālās izglītības validācijas, kas ir svarīgs ieguldījums debatēs par nodarbinātības iespējām un instrumentiem, kuri to veicina.

1.8. Ņemot vērā augsto jauniešu bezdarba līmeni, ir lietderīgi veicināt sadarbības iespējas starp privātajām un valsts nodarbinātības aģentūrām, brīvprātīgo organizācijām (jo īpaši jauniešiem paredzētām organizācijām) un darba devējiem. Tas var būt veids, kā uzlabot brīvprātīgo organizācijās veiktās neformālās un ikdienējās mācīšanās redzamību un vairāk uzsvērt tās nozīmību un vērtību, kā arī stiprināt savstarpējo uzticēšanos.

1.9. Tāpēc ir jāatbalsta pašnovērtējuma instrumentu izveide un izmantošana, jo tie palīdz cilvēkiem apzināties un raksturot savas mācīšanās rezultātus, balstoties uz pilsoniskās sabiedrības organizācijās gūto pieredzi. EESK jau agrāk ir paudusi atbalstu Eiropas prasmju pases un vēlāk arī *Europass Experience* instrumenta izveidei. Tāpēc EESK neslēpj savu vilšanos par to, ka Eiropas Komisija ir pārtraukusi *Europass Experience* sagatavošanas darbus, un mudina Komisiju mobilizēties un veiksmīgi pabeigt šā instrumenta izveidi.

2. Ievads: neformālā un ikdienējā mācīšanās

2.1. Neraugoties uz nelabvēlīgo ekonomikas un sociālo stāvokli daudzās ES dalībvalstīs, kurās pat formālā izglītība negarantē iekļaušanu darba tirgū, EESK uzskata, ka Eiropas Savienība nevar atļauties neapstiprināt vērtīgos latentos resursus – pieredzi un prasmes, kas iegūtas neformālā vai neoficiālā veidā.

2.2. Šī validācija var būt iespēja, piemēram, dažām mazāk aizsargātu personu grupām (sievietēm, migrantiem, jauniešiem un gados vecākiem darba ņēmējiem). Tomēr tā nedrīkst viest viltus cerības, ka šīs prasmes varēs ātri izmantot darba tirgū. Šajā nolūkā ekonomikas un sociālā politika ir vairāk jāvirza uz ieguldījumiem, pienācīgas kvalitātes darbvietu radīšanu, kā arī cīņu ar nabadzību un sociālās atstumtības risku. Šajās politikas jomās ir arī jāsekmē un jāatbalsta izglītības, apmācības un pārkvalificēšanās sistēmu nostiprināšana.

2.3. EESK atsauca uz svarīgu dokumentu, t. i., Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumu par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu⁽¹⁾. Tajā ir uzsvērts, ka: “Ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto mācīšanās rezultātu, proti, zināšanu, prasmju un kompetenču, validēšanai var būt svarīga nozīme nodarbinātības un mobilitātes stiprināšanā, kā arī motivācijas stiprināšanā mūžizglītībai, īpaši tiem, kas atrodas nelabvēlīgākā sociālekonomiskajā situācijā vai kam ir zema kvalifikācija. (...) Attiecīgu zināšanu, prasmju un kompetenču validēšana var sniegt vēl vērtīgāku ieguldījumu darba tirgus darbības uzlabošanā, mobilitātes sekmēšanā un konkurētspējas un ekonomikas izaugsmes veicināšanā.”

2.4. Padome uzskata, ka darba devēju organizācijas, atsevišķi darba devēji, arodbiedrības, tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kameras, valstu struktūras, kuras ir iesaistītas profesionālo kvalifikāciju atzīšanas procesā un mācīšanās rezultātu novērtēšanā un apstiprināšanā, nodarbinātības dienesti, jauniešu organizācijas, jaunatnes darbinieki, izglītības un mācību iestādes, kā arī citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir galvenās ieinteresētās personas, kurām ir nozīmīga loma gan neformālās un ikdienējās mācīšanās iespēju veicināšanā, gan visos turpmākajos zināšanu validēšanas procesos.

2.5. Saskaņā ar 2012. gadā publicēto Padomes ieteikumu dalībvalstīm ne vēlāk kā līdz 2018. gadam atbilstoši valsts apstākļiem un īpatnībām un saskaņā ar to, ko dalībvalstis uzskata par piemērotu, ir jāievieš *neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas pasākumi, kas indivīdiem dod iespēju:*

— *panākt, ka tiek validētas zināšanas, prasmes un kompetences, kas iegūtas ar neformālo un ikdienējo mācīšanos, tostarp – attiecīgā gadījumā – izmantojot atvērto izglītības resursus,*

— *pamatojoties uz validētu neformālās un ikdienējās mācīšanās pieredzi, iegūt pilnu vai – attiecīgā gadījumā – daļēju kvalifikāciju.*

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:LV:PDF>

2.6. Saskaņā ar Padomes ieteikumu pasākumos neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai jāiekļauj turpmāk minētās sastāvdaļas un jāļauj katram indivīdam atkarībā no savām vajadzībām izmantot jebkuru no tām – vai nu atsevišķi, vai kopā ar citām:

— ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu APZINĀŠANA,

— ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu DOKUMENTĒŠANA,

— ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu NOVĒRTĒŠANA,

— ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu SERTIFICĒŠANA tādā veidā kā kvalifikācija vai kredītpunkti, uz kuru pamata iegūst kvalifikāciju, vai citā veidā, kas atzīts par piemērotu.

Eiropas 2009. gada pamatnostādnes neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai⁽²⁾ (un to 2015. gadā atjauninātā versija) attiecas uz indivīdiem un dalībniekiem, kas ir atbildīgi par validēšanas procesa uzsākšanu, pilnveidošanu, īstenošanu un norisi. Dažādi dalībnieki iesaistās dažādos līmeņos (Eiropas, valsts, nozaru un vietējā) un dažādos kontekstos (valsts, privātais vai brīvprātīgā darba sektors, izglītības un apmācības joma vai darba tirgus pakalpojumi). Pamatnostādņu mērķis ir precizēt nosacījumus, ar kuriem saskaņā tiek veiktas pārbaudes, un pievērst uzmanību iespējām, kas iesaistītajām pusēm ir pieejamas katrā procesa posmā.

2.7. EESK jau vairākkārt ir uzsvērusi neformālās mācīšanās pozitīvo ietekmi un tās atzīšanas nozīmīgumu. Taču šajā atzinumā šie uzskati pirmoreiz ir pausti pilnībā. EESK mērķis ir apkopot darba devēju, darbinieku un citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokļus attiecībā uz konkrētām validēšanas procedūrām, kā arī izklāstīt priekšlikumus un praktiskus risinājumus atbilstoši saviem ieskatiem.

3. Neformālās un ikdienējās mācīšanās procesā gūtās prasmes un zināšanas

3.1. Uz kvalifikāciju un profesiju balstītas ražošanas samazināšanās, tehnoloģiju attīstība un vienlaikus pakalpojumu nozares straujā attīstība, ir radījusi situāciju, ka darba devēji 21. gadsimtā vairāk vērs uzmanību uz darba ņēmēja "individualitāti" un "horizontālām" un "pārnesamām" prasmēm. Pieaug mūžizglītības un ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto prasmju un zināšanu validēšanas nozīmīgums.

3.2. Bātas Universitāte un *GHK Consulting* pēc Eiropas Jaunatnes foruma pieprasījuma 2012. gadā izstrādāja pētījumu par to, kā neformālā mācīšanās jauniešu organizāciju ietvaros var ietekmēt jauniešu nodarbinātību⁽³⁾. Jauniešu organizācijas ir neformālās izglītības iespēju nozīmīgas nodrošinātājas. Nodarbinātības palielināšana nav šādas, jauniešu organizācijās iegūtās, mācīšanās galvenais mērķis; taču minētais pētījums liecina, ka kompetences, kas iegūtas šajā kontekstā, var to veicināt.

3.3. Pētījuma vispārējs secinājums ir tāds, ka darba devēju pieprasītās kompetences skaidri atbilst tām, kuras ļauj pilnveidot neformālās mācīšanās sektors. Piecas no sešām netehniskajām prasmēm, kuras visbiežāk meklē darba devēji, ir starp tām prasmēm, kuras tiek tālāk pilnveidotas jauniešu organizācijās (izņemums ir matemātiskās prasmes). Netehniskās prasmes, kuras darba devējus interesē visbiežāk, ir šādas: komunikācijas prasmes, organizatoriskās vai plānošanas spējas, spēja pieņemt lēmumus, komandas darba izpratne, uzticamība vai patstāvība un matemātiskās prasmes. Šādas netehniskās prasmes tiek uzskatītas par būtiski svarīgām veiksmīgai darba izpildei. Notiek arī dažu personības aspektu attīstība, piemēram, personīgā motivācija, iniciatīva un radošums, kas ir personas īpašības, kuras saistītas ar uzticamību/patstāvību un uzņēmējdarbības garu.

⁽²⁾ <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4054>

⁽³⁾ http://issuu.com/yomag/docs/reportnfe_print

3.4. Neformālās un ikdienējās mācīšanās skar visus iedzīvotājus mūžizglītības procesa ietvaros. Piemēram, daudzas sievietes (un arī vīrieši) pilnveido prasmes saistībā ar mājsaimniecības lietu pārvaldību, un šīs prasmes var tikt transponētas darbavietā, jo īpaši sociālo pakalpojumu jomā. Ja šīm personām atlaišanas vai ģimenes apstākļu dēļ ir jāmaina darbvieta, viņas var izmantot savas zināšanas arī pārejā uz jaunu darbvieta vai, piemēram, sieviešu migranšu gadījumā, pirmās darbvieta meklējumos. EESK jau ir aicinājusi dalībvalstis⁽⁴⁾ "paātrināt ārvalstīs iegūtas kvalifikācijas un pieredzes atzīšanu, lai sievietes varētu atrast darbu, kas atbilst viņu prasmēm un vēlmēm" un "ņemt vērā, ka darbs dažās nozarēs (uzkopšanas darbi, bērnu pieskatīšana, vecāku ļaužu aprūpe, viesnīcas, kafejnīcas, restorāni, lauksaimniecība u. c.) varētu pavērt mazāk kvalificētām migrantēm iespējas, ja vien tiktu novērsta nelegāla nodarbinātība šajās jomās, darbs tajās kļūtu profesionālāks un tiktu vairāk cienīts, sievietes tiktu sagatavotas darbam šajās profesijās un viņām pavērtos profesionālās izaugsmes iespējas". Komiteja arī mudināja sociālos partnerus "veicināt migranšu kvalifikācijas atzīšanu darba koplīgumos".

3.5. Lai veiksmīgi validētu neformālo un ikdienējo mācīšanos, svarīgi ir vairāk uzsvērt šādas mācīšanās rezultātā iegūtās zināšanas. Šāda attīstība kopš 2004. gada tiek arī skaidri un sistemātiski atbalstīta ES izglītības, profesionālās apmācības un nodarbinātības politikas programmā. Jauns *Cedefop* pētījums (pamatojoties uz izpēti, kas veikta no 2013. līdz 2015. gadam) liecina, ka visā Eiropā arvien lielāka nozīme tiek piešķirta mācīšanās rezultātiem – valsts kvalifikācijas programmu izstrādē, profesionālo kvalifikāciju noteikšanā un aprakstā, mācīšanās rezultātu izmantošanā programmās un arī novērtēšanas procedūrās kā atsauces kritērijs validēšanas nolūkos. Tam vajadzētu palielināt izglītības pārredzamību, atbilstību un kvalitāti, kā arī atvērtību neformālās un ikdienējās mācīšanās idejai. Praktiski tas nozīmē, ka skolēniem vai studentiem būs iespējams noteikt skaidrus mērķus, veicinot motivāciju, nodrošinot zināmu elastīgumu mācīšanās procesā un nosakot mācību izvēli atkarībā no iegūto zināšanu novērtējuma. Tajā pašā laikā, lai iegūtu kvalitatīvus mācību rezultātus, ir jāuzlabo mācīšanas un mācīšanās metodes un procesi.

3.6. No tā izriet, ka ir jāuzsver neformālās mācīšanās procesā gūto zināšanu novērtējums un reģistrācija un tas ir jādara tā, lai tas būtu saprotams visām ieinteresētajām pusēm, jo īpaši darba devējiem un izglītības iestādēm. Ja attiecīgā persona to vēlas un tiek radīti pienācīgi apstākļi, šādas zināšanas varētu validēt arī vēlāk kā profesionālās kvalifikācijas, kas līdzvērtīgas formālajām mācīšanās programmām.

4. Prasmju un kvalifikāciju validācijas praktiskie aspekti

4.1. Pamatnostādnes, ieteikumi un informācija

4.1.1. Validācijas procesa ietvaros dalībvalstīm ir jānodrošina, lai indivīdiem un organizācijām būtu pieejama informācija un ieteikumi attiecībā uz validēšanas iespējām un ar tām saistītajām priekšrocībām, kā arī par attiecīgajām procedūrām; turklāt neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšana ir jāpapildina ar attiecīgām norādēm un ieteikumiem, un tai jābūt viegli pieejamai.

4.1.2. Neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas sistēmās ir jāievēro noteikti principi un jāņem vērā valsts, reģionālie, vietējie, kā arī nozaru apstākļi un vajadzības.

4.1.3. Jānodrošina iedzīvotājiem iespēja to izmantot neatkarīgi no viņu vecuma un kvalifikācijas pakāpes. Šajā nolūkā var būt nepieciešams bezpeļņas organizāciju, valsts sektora un citu ieinteresēto pušu kopīgs papildu darbs, jo īpaši finansējuma un validācijas jautājumos.

4.1.4. Iedzīvotājiem jābūt informētiem par citām priekšrocībām, ko rada ilgstoša līdzdalība brīvprātīgo organizāciju darbā. Pat īslaicīga iesaistīšanās var radīt būtisku ietekmi uz prasmju attīstību un labāku nodarbinātību.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Migranšu iekļaušana darba tirgū" (OV C 242, 23.7.2015., 9. lpp.).

4.1.5. Ir ļoti svarīgi koordinētā veidā uzrunāt iedzīvotājus un sniegt viņiem atbilstošu informāciju par prasmju pārbaudes priekšrocībām, iespējām un mehānismiem. Komiteja iesaka dalībvalstīm paplašināt to iestāžu loku, kuras sniedz šāda veida norādījumus un padomus, un šajā nolūkā iesaistīt nodarbinātības dienestus, kā arī jauniešu informācijas centrus, izglītības iestādes, darba devējus, arodbiedrību organizācijas, karjeras izvēles konsultāciju centrus, brīvprātīgo organizācijas, jauniešu organizācijas un valsts iestādes.

4.1.6. Konsultācijas validēšanas procesā ir ļoti svarīgas un noderīgas, jo īpaši jauniešiem, un tas ir spēkā visos posmos no noteikšanas līdz apstiprināšanai. Šīm konsultācijām ir:

- jāpalīdz cilvēkiem saprast savas vajadzības un noteikt viņu motivāciju, lai piedalītos procesā,
- jārada droši un labvēlīgi apstākļi savstarpējas uzticēšanās veidošanai ar padomdevēju, t. i., tiem nevajadzētu būt pārāk institucionalizētiem un jāļauj justies brīvi,
- pienācīgi jāiekļauj ar sertifikāciju saistītā informācija kā atzīta metode, kas vērsta uz dalībnieku mācīšanās procesā, izmantojot informācijas un konsultāciju mehānismus, t. i., jāparāda kvalifikācija kā iespējama izvēle, vienlaikus neradot nereālistiskas cerības.

4.2. **Ieinteresēto pušu koordinācija**

4.2.1. Padome uzskata, ka *dalībvalstīm atzīšanas elementu un principu izstrādes un īstenošanas ietvaros vajadzētu veicināt visu ieinteresēto pušu koordinācija un līdzdalība. Lai sekmētu dalību šajā procesā:*

- *darba devējiem, jauniešu organizācijām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām būtu jāveicina un jāatvieglo darbā vai brīvprātīgā darbā gūto mācīšanās rezultātu apzināšana un dokumentēšana, izmantojot attiecīgus ES pārredzamības rīkus, piemēram, tos, kas izstrādāti saistībā ar Europass sistēmu un Youthpass,*
- *izglītības un mācību iestādēm būtu jāatvieglo piekļuve formālai izglītībai un mācībām, pamatojoties uz mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar neformālo un ikdienējo mācīšanos, un – attiecīgā gadījumā un ja iespējams – jāpiesūta atbrīvojumi un/vai kredītpunkti par attiecīgiem mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar minēto mācīšanos.*

4.2.2. Tāpēc EESK uzskata, ka ir jāatbalsta visas iesaistītās puses, jo īpaši sociālie partneri un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai tās apzinātos priekšrocības, ko rada šāda validācija, un tās varētu aktīvi piedalīties dalībvalstu kvalifikācijas programmu pielāgošanā un profesionālo kvalifikāciju noteikšanā. Nodrošināt reālas pārmaiņas ieinteresēto pušu attieksmē var būt sarežģīti, jo īpaši dalībvalstīs, kuras šo jautājumu neuzskata par prioritāru, vai ja sabiedrības nostāja neformālās vai ikdienējās mācīšanās validēšanas jomā negūst reālu atbalstu no valsts puses. Būtu lietderīgi izveidot platformu, lai valsts līmenī atbalstītu tos, kuri šajā jomā jau ir guvušas panākumus (piemēram, ar pilotprojektiem).

4.3. **Validācija, valstu pamatnostādnes un kvalifikācijas sistēmas**

4.3.1. Dalībvalstīm ir jānodrošina iespēja indivīdiem iegūt pilnu vai – attiecīgā gadījumā – daļēju kvalifikāciju, pamatojoties uz validēto neformālās un ikdienējās mācīšanās pieredzi. Tām vajadzētu nodrošināt, lai validēšanas mehānismi būtu saistīti ar valstu kvalifikācijas sistēmām un atbilstu Eiropas kvalifikāciju sistēmai, kā arī tiktu nodrošināta sinerģija starp validēšanas mehānismiem un formālās izglītības un mācīšanās sistēmai piemērojamo kredītpunktu sistēmām, piemēram, ECTS un ECVET.

4.3.2. Valsts kvalifikāciju klasifikācijas izstrādē, cik iespējams, ir jāiesaista arī sociālie partneri un citas organizētas pilsoniskās sabiedrības organizācijas un tās pienācīgi jāatbalsta. Dažu dalībvalstu pieredze liecina, ka, lai īstenotu validēšanas procedūras nozaru līmenī, ir nepieciešams izveidot komisijas un struktūrvienības konkrētās nozares prasmēm un rūpīgi izvēlēties to sastāvā esošās personas. Tādā gadījumā noteiktajās jomās ir iespējams pienācīgi veikt valsts standartu izstrādi dažādām profesijām un profesionālajām kvalifikācijām.

4.4. *Validēšanas kvalitātes nodrošināšana*

4.4.1. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai atbilstīgi pastāvošajām kvalitātes nodrošināšanas sistēmām būtu ieviesti pārredzami kvalitātes nodrošināšanas pasākumi, ar kuriem nodrošina drošas, pareizas un uzticamas novērtēšanas metodoloģijas un rīkus. Tas, pirmkārt, nozīmē atbilstīgus tiesību aktus, t. i., reglamentējošos noteikumus validēšanai un ar kvalifikācijas piešķiršanu saistītajām garantijām saskaņā ar valstu kvalifikāciju sistēmām, kuras izriet no Eiropas kvalifikāciju sistēmas.

4.4.2. EESK izpratnē tas nozīmē, ka sertifikātiem, kas iegūti formālās un neformālās izglītības vai ikdienējās mācīšanās rezultātā, ir jānodrošina līdzvērtība. Šī nepieciešamība nosaka ļoti augstas prasības attiecībā uz validēšanas procedūru kvalitāti, kas ir jāatbalsta arī finansiāli, piemēram, no Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem.

4.5. *Atzišana izglītības iestādēs*

4.5.1. Izglītības iestādēm ir būtiska nozīme validēšanas procesā. Padome iesaka izglītības un mācīšanās pakalpojumu nodrošinātājiem atvieglot piekļuvi formālajai izglītībai un formālās mācīšanās programmām, pamatojoties uz formālām un neformālām zināšanām un vajadzības gadījumā, ja iespējams, piešķirt atļaujas un/vai kredītpunktus par šādā veidā gūtām attiecīgajām zināšanām.

4.5.2. EESK aicina akadēmiskās aprindas vairāk atbalstīt neformālā veidā gūto prasmju un zināšanu validēšanu. Šajā sakarā labs piemērs varētu būt Īrija. Īrijas valsts stratēģija augstākajai izglītībai līdz 2030. gadam atbalsta augstākās izglītības pilsonisko uzdevumu un "sabiedrības līdzdalību plašā nozīmē" kā "vienu no augstākās izglītības trim galvenajām un savstarpēji saistītajām funkcijām". Tā tiek definēta kā "sadarbība ar uzņēmumiem, pilsonisko sabiedrību, valsts politiku, mākslas, kultūras un sporta vidi un citiem izglītības nodrošinātājiem kopienā un reģionā, nemitīgi un arvien vairāk uzsverot starptautisko iesaistīšanos ⁽⁵⁾".

4.5.3. Protams, akadēmiskās aprindas nav vienīgās, kas var validēt neformālās un ikdienējās mācīšanās procesā iegūtās zināšanas. Piemēram, Maltā ar vidējās izglītības sertifikātu un profilu, kas izklāstīts 2010. gada septembrī, validēti visi mācīšanās veidi piecu gadu laikā vidējās izglītības iegūšanas procesā. Izglītība – gan formālā, gan neformālā – ļauj saņemt kredītpunktus, kas mudina studentus turpināt un sasniegt vairāk mācīšanās procesā.

4.6. *Validēšana saistībā ar darba tirgu*

4.6.1. Padomes ieteikumā uzsvērts validēšanas nozīmīgums darba vietā, kā arī pausts ieteikums dalībvalstīm iesaistīt tajā visas attiecīgās ieinteresētās personas, proti, darba devējus, arodbiedrības, tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kameras un valstu struktūras, kas ir iesaistītas profesionālo kvalifikāciju atzišanas procesā. Turklāt darba devēji ir aicināti atbalstīt un atvieglot darbā gūto zināšanu noteikšanu un tās apliecināšanu dokumentu sagatavošanu.

4.6.2. Neformālās un ikdienējās mācīšanās validāciju var iekļaut darba koplīgumos (kā tas ir, piemēram, Nīderlandē), kas ir izcils piemērs darba ņēmēju iespējām saņemt šādu validāciju un veicina cilvēkresursu efektīvu pārvaldību uzņēmumos. Darba devējiem ir aktīvi jāpiedalās zināšanu, prasmju un kompetenču novērtēšanā gan darba vietā, gan arī izglītības un mācīšanās procesa izstrādē, lai palielinātu šādas validēšanas vērtību un uzticēšanos tai.

4.6.3. Darba koplīguma slēgšanas sarunām un sociālajam dialogam starp arodbiedrībām un darba devējiem var būt ļoti nozīmīga loma neformālās izglītības un mūžizglītības validācijas procesā. Konkrēts piemērs tam visā Eiropā ir Eiropas Metalurgu federācija, jo tā strādā pie neformālās izglītības validācijas, kas ir svarīgs ieguldījums debatēs par nodarbinātības iespējām un instrumentiem, kuri to veicina.

⁽⁵⁾ Sk. *National Strategy for Higher Education to 2030* (Augstākās izglītības valsts stratēģija līdz 2030. gadam), www.heai.ie.

4.6.4. Dažās valstīs arodbiedrību aktīvisti arvien biežāk uzņemas jaunu lomu, kad viņi sniedz konsultāciju pakalpojumus darba laikā un apspriež ar darba devējiem jautājumu par brīvu piekļuvi apmācības iespējām darbavietā. Austrijā, Dānijā, Somijā, Norvēģijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē arodbiedrību pārstāvji ir “mācīšanās vēstnieki”, kas mudina darba ņēmējus turpināt mācīties un pilnveidot prasmes, vienlaikus konsultējot uzņēmumus par darba ņēmēju vajadzībām apmācības jomā ⁽⁶⁾.

4.6.5. Tā kā darba devēji, kuri pieņem darbā gados jaunus darbiniekus ar nelielu profesionālo pieredzi vai bez tās, augstu vērtē to, ka šie darbinieki ir piedalījušies jauniešu organizāciju darbā, šāda līdzdalība ir jāatbalsta kā viens no pasākumiem, lai palīdzētu jauniešiem pārejā no skolas uz darba dzīvi ⁽⁷⁾.

4.6.6. Turklāt visiem, kas ir ieinteresēti validācijā, ir jāsaņem labākie profesionālās orientācijas un palīdzības pakalpojumi, lai viņi, piesakot savu kandidatūru kādam amatam, varētu efektīvi apliecināt savas neformālā veidā iegūtās prasmes un kompetences, kā arī labāk izprast, kā šīs prasmes izmantot darbā un ar to saistīto konkrēto uzdevumu veikšanā. Tas ir process, kurā savu ieguldījumu var sniegt karjeras izvēles konsultanti, padomdevēji skolās un universitātēs, jauniešu sektors un nodarbinātības dienesti, kā arī darba devēji un starptautiskās organizācijas. Šai ziņā būtu arī iespējams palīdzēt jauniešiem, sniedzot viņiem informāciju un noderīgus ieteikumus.

4.7. Validēšana brīvprātīgā darba sektorā

4.7.1. Padome savā ieteikumā uzsver, ka svarīgi ir validēšanas procesā aktīvi iesaistīt brīvprātīgo darba sektoru; jauniešu organizācijām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām būtu jāveicina un jāatvieglo darbā vai brīvprātīgā darbā gūto mācīšanās rezultātu apzināšana un dokumentēšana, izmantojot atbilstīgus instrumentus, kas ļauj nodrošināt pārredzamību, piemēram, Europass un Youthpass programmu ietvaros izstrādātos instrumentus.

4.7.2. Iedzīvotājiem ir vairāk jāapzinās vērtība, ko darba devēji piešķir neformālās vai ikdienējās mācīšanās procesā, piemēram, brīvprātīgo darbā, gūtajām prasmēm un kompetencēm. Tas jo īpaši attiecas uz personām, kuru izglītības līmenis ir zems un kuras bieži vien mazāk apzinās vērtību, kāda šādam darbam ir darba devēju skatījumā, un kurām nav pietiekamu iemaņu, lai darītu zināmas viņu prasmes.

4.7.3. Ņemot vērā augsto jauniešu bezdarba līmeni, ir lietderīgi veicināt sadarbības iespējas starp privātajām un valsts nodarbinātības aģentūrām, brīvprātīgo organizācijām (jo īpaši jauniešiem paredzētām organizācijām) un darba devējiem. Tas var būt līdzeklis, kā palielināt brīvprātīgo organizācijās veiktās neformālās mācīšanās atpazīstamību un veidot labāku izpratni par tās nozīmību un vērtību, kā arī stiprināt savstarpējo uzticēšanos.

4.7.4. Ir jāatbalsta novērtēšanas un izglītības programmas brīvprātīgo organizācijās, jo šīs programmas ir saistītas ar līmeni, kas tiek uzskatīts par augstāku nekā prasmju attīstība. Šajā sakarā arī jāatgādina, ka brīvprātīgā darba organizāciju darbības ir ļoti daudzveidīgas, tāpēc arī kritēriji, ar kuriem šīs organizācijas vērtē to darbā iegūtās prasmes, ir daudzveidīgi. Šajā saistībā brīvprātīgā darba jomā ir jāpanāk terminoloģijas un novērtēšanas metožu lielāka saskaņotība. Šādu kritēriju saskaņošana varētu, piemēram, veicināt to, ka brīvprātīgie vairāk apzinās spējas, ko viņi pilnveido, piedaloties brīvprātīgajā darbā un sniedzot labumu sabiedrībai.

4.8. Validēšanas instrumenti

4.8.1. Padomes ieteikumā uzsvēta nozīme, kāda ir Eiropas kopējiem atzīšanas instrumentiem, t. i., Europass un Youthpass programmām pārredzamības nodrošināšanā. Dalībvalstīm vajadzētu nodrošināt sinerģiju starp validēšanas mehānismiem un kredītpunktu sistēmām, ko izmanto formālās izglītības un mācību sistēmā, piemēram, ECTS un ECVEIT.

⁽⁶⁾ Sk. *Learning while working. Success stories on workplace learning in Europe*, Cedefop, 2012. gads, 59. lpp.

⁽⁷⁾ http://issuu.com/yomag/docs/reportnfe_print

4.8.2. Zināšanām un prasmēm, kas gūtas, piedaloties pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbā, ir arī vērtība darba tirgū, taču tās bieži netiek ne dokumentētas, ne pietiekami uzsvērtas. Tāpēc ir jāatbalsta pašnovērtējuma instrumentu izveide un izmantošana, jo tie palīdz cilvēkiem apzināties un raksturot savas mācīšanās rezultātus, balstoties uz pilsoniskās sabiedrības organizācijās gūto pieredzi. Piemēram, personīgās prasmju grāmatiņas izveide var dot pievienoto vērtību personām, kas turpina mācīšanos un vēlas sasniegt savus mērķus profesionālajā dzīvē.

4.8.3. Sertifikāti un prasmju grāmatiņas ir nozīmīgs elements neformālā veidā gūto prasmju un kvalifikāciju validēšanā. Neformālās mācīšanās nodrošinātājiem ir jācenšas izsniegt sertifikātus vai dokumentus, kuros būtu sīki izklāstīts līdzdalības raksturs un izglītojošos pasākumos iegūtās zināšanas, kā arī jāpalielina iedzīvotāju izpratne par to, kāpēc šāda līdzdalība ir nozīmīga. Šādi dokumenti būtu vērtīgi galvenokārt mācīšanās aspektā (labāk informēt cilvēkus par iemaņām un prasmēm, ko viņi apguvuši pilsoniskās sabiedrības organizācijās, un to, kā šādas prasmes izmantot darba meklējumos vai turpinot mācības), nevis panākumu apliecināšanas aspektā.

4.8.4. EESK jau agrāk ir paudusi atbalstu Eiropas prasmju pases un vēlāk arī *Europass Experience* instrumenta izveidei. Tāpēc EESK pauž nožēlu, ka Eiropas Komisija ir apturējusi šā instrumenta ieviešanu.

Briselē, 2015. gada 16. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*
